

L'any de la persecució de bruixes a Reus

L'estiu de 1548, Joan Malet va arribar a la nostra ciutat

Il·lustració d'una caça de bruixes | Nació Digital

L'estiu de 1548, el fenomen de la **caça de bruixes** va arribar a **Reus**. Va ser el mateix Ajuntament qui va decidir actuar per satisfer les demandes del poble, atemorit i desitjós de trobar culpables a la seva mala situació. És així com va fer cap a la ciutat qui és considerat el primer caçador de bruixes de Catalunya: Joan Malet. Segons relata l'**historiador i guia d'ANS Educació, Joan Velasco**, una desena de dones d'entre Reus i Tarragona van ser acusades de bruixeria i enviades a Barcelona per ser jutjades per la Santa Inquisició, tot i que poca cosa més se'n sap d'elles perquè no s'ha trobat documentació concreta. De fet, ANS Educació ofereix rutes pel terme sobre la figura de Malet.

Una vila medieval en expansió

Velasco recorda que, a principis del segle XVI, Reus era una vila medieval en expansió des del segle XIV, de manera molt lenta ja que, com tot el territori, pagava l'elevat preu de la pesta negra. Era un moment difícil, al qual també se sumava un gran poder eclesiàstic sobre la societat, a través de l'establiment de normes d'obligat compliment.

Va arribar un moment en què l'Església Catòlica se sentia amenaçada per un nou paradigma d'abast europeu, la corrent luterana, i va començar a perseguir a aquelles que no obeïen els seus mandats o que intentaven escapar-se de la religió dominant. Les assenyalava i les acusava de conspiradores i malèvols, per voler destruir la cristiandat. La més petita dissidència, que podia prendre la forma de trobada amb balls o cants, era sospitosa.

Velasco apunta que, en aquell moment, Reus gaudia d'un entorn natural "relativament frondós" que permetia els aplecs de tots aquests "elements discordants" de la societat d'una manera "discreta".

Donar resposta a les preocupacions

La població reusenca estava preocupada, i va traslladar a l'Ajuntament la necessitat de trobar les culpables d'aquella situació. Així, sobre el maig de 1548, Malet va arribar a Reus cridat pel Consell Municipal i va procedir a examinar la vila.

Hi ha molt poca documentació relacionada amb aquest esdeveniment que hagi arribat fins als nostres dies. A l'Arxiu, Velasco hi va trobar una nota on hi deia que "cridaven a trobar una solució als mals de la ciutat". Se sap, també, que entre 9 i 11 dones de Reus i/o Tarragona (no queda del tot clara la zona) van ser acusades de bruixes i enviades a Barcelona per a que les jutgés el tribunal de la Santa Inquisició.

Velasco no té coneixement de quina va ser la seva sentència i de què va passar amb aquelles dones: "Han passat quasi 500 anys i aquells documents poden estar en molts llocs, o fins i tot poden haver desaparegut".

La figura de Joan Malet Joan

Malet és considerat el primer caçador de bruixes de Catalunya. Nascut a Flix, provenia d'una família morisca humil i no sabia llegir ni escriure, comenta Velasco. Després de les seves primeres actuacions, i havent sigut arrestat, va rebre l'ajuda (a mode de mànager) de Diego Sarmiento, un inquisidor "amb ínfules d'escalar prestigi", assenyala Velasco. Aquest va empènyer Malet a recórrer diferents punts de Catalunya i van arribar a acusar de bruixeria desenes de dones. Segons Malet, tenia una mena de do perquè amb un cop d'ull sabia si eren "amigues del diable".

Quan es "trobava" una bruixa, relata Velasco, se l'havia d'interrogar. Això Joan Malet no ho feia: "Si la ciutat no tenia torturador, ho feia algun membre del consistori", explica Velasco. Normalment, sota amenaces i dolors físics, les dones acabaven dient que sí a tot allò de què les acusaven, però "no es delataven entre elles", puntualitza Velasco.

El caçador, caçat

Durant una actuació a Montblanc, després "d'haver aixecat el galliner a Alcover", Malet va ocasionar un rebombori social i la Inquisició va decidir intervenir. Després de diferents accions i investigacions, es van confirmar les irregularitats en els processos utilitzats. Sarmiento va donar l'esquena a Malet i finalment, un any després de l'episodi de la caça de bruixes a Reus, el 1549, el gran caçador de bruixes de Catalunya va ser executat, precisament, acusat de bruixeria i a mans de la Inquisició barcelonina.

La 'revista Sàpiens' explica que moltes dones van celebrar "la desaparició de l'home que les tenia terroritzades", tal com s'evidencia en la tornada d'un romanç de cec: "Que en Malet i sos enganys / han pagat lo deute seu". Setmanes enrere, el Casal de les dones va acollir la presentació de la recerca feta per la publicació.

Els matisos de la història

¿La cultura audiovisual crea imaginaris moltes vegades absoluts i distorsionats per fer més fàcil l'assimilació del concepte?, explica Joan Velasco, i afegeix que, després, ¿la història real té molts matisos? i potser trenca amb la idea socialment acceptada. Argumenta que això passa, per exemple, amb la figura de les bruixes, sovint massa mitificada: ¿Hi ha un presentisme en el tarannà d'aquestes persones que també peca de generalitzar?, conclou l'historiador.